

5. Попова О. В. Становлення і розвиток інноваційних педагогічних ідей в Україні у ХХ ст. / Харк. держ. пед. ун-т ім. Г.С.Сковороди. – Харків : «ОВС», 2001. – 256 с.

6. Сорока Г. І. Сучасні виховні системи та технології. – Харків: Ранок, 2002. – 127 с.

ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ НА ШЛЯХУ РЕФОРМУВАННЯ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Сафарян С. І.

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри методики мов і літератури

Інститут післядипломної педагогічної освіти

Київського університету імені Бориса Грінченка

м. Київ, Україна

Розбудова та реформування вітчизняної системи освіти нині неможливі без якісних змін у такій її складовій як післядипломна педагогічна освіта, яка нерозривно пов'язана із концепцією навчання упродовж життя. Одним із основних завдань післядипломної педагогічної освіти є також підвищення кваліфікації педагогічних кадрів. Коли йдеться про підвищення кваліфікації, передовсім, маємо на увазі якісні зміни у професійній компетентності педагогів. Тому перед сучасною системою післядипломної педагогічної освіти на шляху її якісного реформування постають такі основні завдання, що визначені проблемами удосконалення педагогічної професійної компетентності та професійного саморозвитку.

1. Основне положення, що визначає процес якісних змін на курсах підвищення кваліфікації має базуватися на відомому всім вислові Василя Сухомлинського «навчити не можна, можна лише навчитися [6, с. 71]. Відповідно до цього і необхідно організовувати навчальний процес. Насамперед, це має бути відхід від традиційної аудиторно-лекційної форми роботи, яку потрібно замінити різними прийомами: вправами, активним обговоренням, дискусіями, тестами, тренінгами, майстер-класами, педагогічними майстернями, екскурсіями, розвитком інформаційної компетенції, оволодіння якою допоможе вчителю вирішити одну із найскладніших проблем сучасності – пошуку, обробки й використання різних джерел інформації.

2. Час вимагає зміни ролі викладача у системі освіти, зокрема і післядипломної. Ми маємо відійти від стереотипів, відмовляючись від тези

«навчити» і йдучи до тези «допомогти навчитися, допомогти розвинути, допомогти підвищити». Адже зрозуміло, що у сучасному динамічному світі жоден викладач не може бути єдиним джерелом інформації, своєрідним «транслятором знань». Ця зміна ролі викладача важлива ще й тому, що працюючи із учителями на курсах підвищення кваліфікації викладачі самі мають подавати позитивний приклад грамотної організації навчального процесу.

3. В організації роботи з учителями на курсах необхідно враховувати ще один відомий вислів Василя Сухомлинського, дещо перефразуючи його: вчителя (у Сухомлинського – дитину) «...потрібно вести від успіху до успіху» [6, с. 19]. Не секрет, що саме вчителі доволі часто побоюються продемонструвати якісь прогалини у власних знаннях, уміннях, що призводить до певного емоційного, психологічного дискомфорту. Тому на курсах слід намагатися створювати комфортні умови для розвитку ситуації успіху у кожного учителя.

4. Щоб досягти успіху, необхідно мати добру мотивацію для цього. Відомо, що доросла людина, у нашому випадку вчитель, з віком все більше покладається на свій попередній досвід і не завжди налаштована сприймати щось нове, що суперечить її переконанням та досвіду [1]. Тому, обов'язково враховуючи суб'єктний досвід учителя, необхідно здійснювати грамотно організовану мотивацію, аби вчитель добре усвідомив, чим він опанує, яким чином він це використає у практичній діяльності.

5. Учителі стають нетерпимими, коли у процесі курсів їхній час витрачається марно. Тому потрібно зробити систему підвищення кваліфікації більш гнучкою, динамічно, здатною задовольнити всі запити слухачів. Як варіант можна запропонувати такі її форми, які у свою чергу можуть бути різними і за тривалістю: системне самостійне (але спрямоване) навчання (самоосвіта); підвищення кваліфікації (різне за тривалістю та формами: очне, дистанційне тощо); перепідготовка та набуття нових спеціальностей; стажування; навчання у цільовій аспірантурі; дистанційна освіта.

6. Слід враховувати, що нині майже всі економічно та соціально розвинені країни перейшли у системі перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів на кредитно-модульну систему, яка ґрунтується на поєднанні модульної технології навчання і залікових освітніх одиниць – кредитів і зорієнтована на розвиток професійної компетентності. Мета цієї системи навчання – підготовка фахівців, які здатні адаптуватися до динамічних змін, які постійно відбуваються у сфері професійної діяльності. Досягається це широким вибором змістових модулів, шляхом їхнього комбінування або заміни, оперативним внесенням змін у зміст модулів відповідно до вимог сфери праці. Це забезпечує індивідуалізацію підвищення кваліфікації, і сам вчитель більшою мірою стає відповіда-

льним за власне професійне зростання., адже самоактуалізація передбачає «набуття особистісного сенсу власної життєдіяльності завдяки самореалізації і самопроекуванню» [5, с. 14].

7. До удосконалення професійної компетентності вчителів необхідно підходити комплексно, що вмотивовано ознаками самого цього явища. Відійшли у небуття часи, коли на курсах здебільшого займалися тільки фаховим зростанням. Безумовно, методика навчання конкретної дисципліни і нині посідає чільне місце, але крім неї, слід пропонувати вчителям модулі із основ психології, загальної, театральної, музейної педагогіки, українознавства, ділової мови та риторики, художньої культури, інклюзії, санітарної гігієни, ІКТ-технологій тощо. Крім цього, це допомагає і самим викладачам не замикатися у вузькому колі своєї спеціалізації, а успішно співпрацювати із вчителями різних спеціальностей.

8. Не варто забувати, що підвищення кваліфікації – це перманентний процес, воно відбувається не тільки на курсах, а й у міжкурсові періоди. Тому викладачі у системі післядипломної педагогічної освіти мають тісно співпрацювати із відповідними методичними службами, прилучаючись до організації та проведення семінарів, конференцій, занять школи молодого вчителя, педагогічних майстерень, майстер-класів, конкурсів, олімпіад, вивчення та розповсюдження передового педагогічного досвіду тощо.

Отже, підсумовуючи, зазначимо:

– названі нами шляхи удосконалення процесу підвищення кваліфікації не охоплюють всю площину необхідних змін;

– післядипломна педагогічна освіта має формувати особистість не з енциклопедично розвиненою пам'яттю і механічним набором знань, а з гнучким розумом, швидкою реакцією на все нове та повноцінними потребами подальшого розвитку, адже за слушним зауваженням Антона Макаренка: «Головне у житті не знання, а та гармонія, яка проявляється, коли знання добре вміщені у душі» [4, с. 124].

– необхідно змістити акценти із «навчити» на «допомогти навчитися», із навчальної діяльності на пізнавальну, а головною метою підвищення кваліфікації визначити « здатність до активної діяльності, коли знання перетворюються у засіб розвитку особистості» [2, с. 18].

– слід створювати дійсно комфортні умови для вчителів, урахувати їхні запити і потреби, орієнтуючись на розвиток компетенції, яку можна назвати «вчитися того, як потрібно вчитися»;

– післядипломна педагогічна освіта повсякчас має бути зорієнтованою на тісний взаємозв'язок із ринком праці:

– педагоги на курсах підвищення кваліфікації мають мати змогу практикуватися в освоєних компетенціях у максимальній кількості реальних (можливо, імітаційних) контекстів;

– вчителі повинні свідомо взяти на себе відповідальність за своє професійне зростання за рахунок збільшення питомої ваги самостійної діяльності.

Література:

1. Болтівець С.І. Андрагогіка як вчення про удосконалення дорослої людини / С.І. Болтівець // *Післядипломна освіта в Україні*. – 2001. – № 1. С. 46-49.
2. Вербицкий А.А. Актуальное обучение в высшей школе: контекстный подход / А.А.Вербицкий. – М.: Высш. школа, 1999.
3. Кадемія М.Ю. Сучасні педагогічні технології навчання дорослих / М. Ю. Кадемія // *Теорія і практика управління соціальними системами*. – Львів. – №2. – 2014. – С. 11-17.
4. Макаренко А.С. Твори в 7 Т. / А.С.Макаренко. – К., 1984. Т. 5.
5. Остапчук О. Професійний саморозвиток і самопроекування в системі педагогічної освіти [Текст] / О. Остапчук // *Шлях освіти*. – 2007. – № 4. – С. 13-18.
6. Сухомлинский В.А. Как воспитать настоящего человека. / В.А. Сухомлинский. – К.: Рад. школа, 1975.